

безрелигиозное государство?», выступление священника Д. Цитовича «Можно ли нам молчать?», анонимные корреспонденции «Религия толпы» и уже названная репортажная заметка «В Минске».

В статье «Религия толпы», подготовленной Ив. Смеловым (вероятнее всего, это псевдоним), звучит вызов властям: «Нас не пугает теперешнее царство разнузданной охлократии, не пугает нас и проповедь социализма». Далее он утверждает, что «подлинный народ так же далек от социализма, как и от атеизма. И экономическая программа социализма не может быть проведена в жизнь, а раз так, раз деревня поймет это, то она надолго отойдет в сторону». «Почему же он теперь идет за социалистами и социализмом? – задает риторический вопрос автор, и отвечает однозначно. – Потому, что на знамени социализма написано: «Вы настоящие хозяева земли русской и вся земля *«Ваша»!* После этого понятно, почему «темный народ» бежит за этим знаменем. Классовый эгоизм, желание взять *всю землю себе* – вот что толкает «народ» в объятия социалистов, и взять даром. Взять *«себе»*, а не кому-либо иному».

Последний номер «Минских епархиальных ведомостей» вышел в 1920 году. Состоял он лишь из официальной части и публиковал на своих страницах некоторые распоряжения церковных властей, не имевшие к тому времени никакого реального влияния на положение в крае.

Литература

1. Слука А. Г. Беларуская журналістыка. Вучэбны дапаможнік. Ч. 1. Мн., БДУ, 2000 г.

Татьяна Шоломицкая
Белорусский государственный университет

ПЕРВЫЕ ЗЕМСКИЕ ИЗДАНИЯ МОГИЛЕВСКОЙ ГУБЕРНИИ

Первая попытка создать специальный печатный земский орган на территории Могилевской губернии была предпринята еще в 1910 году. Могилевское Управление по делам земского хозяйства приняло решение о выпуске журнала под названием «Могилевская Земская Неделя». На страницах еженедельника планировалось размещать отчеты о деятельности Управления, публиковать местную хронику.

Вышло всего несколько номеров журнала, после чего он прекратил существование. Причиной закрытия стала плохая организация работы редакции: неумение собрать вовремя необходимые материалы для пуб-

ликациі, адсутнасць дастаточнага числа спецыялістаў, здольных грамадна і оператывна асвятляць дзейнасць зямскіх органаў управлення. Не памагло дажэ тэ, што журнал быў адносна недарогім (гадовая падпіска стоіла 1 рубль 50 копеек з даставкай і перасылкай), а для многіх і ўвсё бясплатным (дзействам зямскіх органаў управлення журнал прысылалі без аформлення падпіскі).

К вопросу аб выданні сабственага зямскага органа на Могилевшчыне вярнуліся пасля ўвядзення выбарных зямстваў. Першы год работы паказал, што без пачатнага слова трудна будзе арганізаваць сумесную работу ўсех зямскіх устаноў, накіраваць іх дзейнасць у неабходнае русло. Спачатку быў вывучаны вопыт русійскіх зямстваў, якія ўжэ на працяжэнні многіх лет выпускалі свае газеты і журналы. Затым былі разасланы запросы ў ўсе ўездныя зямства Могилевскай губерніі аб гатованасці спосабаваць выхад зямскага пачатнага органа. Ініцыятыву Могилевскай губернскай управы на месцах падтрымалі.

В 1912 годзе Управа ўнесла на разгляд 2-га ачареднага Губернскага Зямскага сабрания спецыяльны доклад аб выданні зямскага журнала. Аднак, улічваючы неўдачны вопыт «Могилевскай Зямскай Неделі», Зямскае сабрание адкланяе прапанаванае аб выданні сабственага пачатнага органа. Было прынята рашэнне размешчаць інфармацыю аб дзейнасці зямскіх органаў управлення ў мясцёнай еженедельнай газеце «Могилевскі вестник» ў спецыяльным адзеле, які называўся «Земская жыццё».

Аднак ўжэ ў 1913 годзе на 3-м Зямскім сабрании ўноў быў падняты вопыс аб выданні зямскага журнала. Як гаворылі ў докладе Губернскай зямскай управы, газета «Могилевскі вестник» недастаткова распрасранена, к таму жэ яе агульная накіраваннасць не дазваляе расчытываць на тэ, што ў аддзела «Земская Жыццё» будзе шырокі круг пастаянных чытацельяў. Прыняў ў увагу гэтыя і другія довады, гласныя Губернскага зямскага сабрания падтрымалі ідэю выдання з 1914 года зямскага журнала. Гэта рашэнне было зафіксавана ў Постановленні аб выданні двухнедельнага журнала «Вестник Могилевскага зямства».

В канце 1913 года была аб'яўлена падпіска на новае выданне. Подпісная цена на 1914 год, устаноўленая Губернскім Зямскім Сабраннем, – 2 рубля з даставкай і перасылкай. Бясплатна журнал атрымлівалі прадводіцелі дварянства, зямскія гласныя, гарадскія управлення, зямскі агрономіцкі, страхавой і ветэрынарны персанал, бальніцы і богаўгодныя заведзеныя.

Первый сдвоенный номер «Вестника Могилевского земства» вышел в феврале 1914 года. На 72 страницах были размещены материалы, касающиеся деятельности Могилевского губернского земства, а также российских органов земского самоуправления. Рубрики «Законоположения и распоряжения правительства», «Местная хроника», «Хроника земств и городов России», «За рубежом», «Объявления» и др., которые читатели увидели в первом номере журнала, стали впоследствии традиционными.

Чтобы избежать ошибок предшественников, редакция «Вестника» позаботилась о своевременном поступлении материалов для публикации. В архивах сохранились информационные запросы, направленные частным лицам, а также в различные организации и учреждения Западных губерний, России и Польши (Союз Сибирских маслодельных артелей, Товарищество «Альфа-Нобель» и др.). В письмах редакции содержалась просьба написать для журнала статью на ту или иную тему. Авторам журнальных публикаций был обещан гонорар. Кроме того, в редакционных статьях журнал призвал читателей к сотрудничеству, к активному обсуждению всех вопросов земской жизни. Такая форма работы с внештатными корреспондентами была весьма эффективной – на протяжении всего времени существования (до 1917 года) редакция не испытывала недостатка в информационных материалах.

Анатоль Мяснікоў
Газета «Звязда»

УЛАДЗІМІР АМЕЛЬЯНЮК – РЭДАКТАР

З самых першых дзён акупацыі беларускай сталіцы нямецка-фашысцкія захопнікі лютавалі ў ёй нечувана жорстка і бесчалавечна. Але мінчан, большасць з якіх не змагла эвакуіравацца ў глыбі краіны, гэта калі і спалохала, прымусіла задумацца, то толькі на зусім непрацяглы час. Як сведчаць дакументы – у тым ліку і нямецкія, – патрыятычныя падпольныя групы, што ў большасці сваёй ствараліся камуністамі і камсамольцамі, з'явіліся ў Мінску літаральна праз месяц-паўтара пасля прыходу гітлераўцаў. Восенню ж 1941 года ствараецца Мінскі падпольны гарадскі камітэт партыі, які аб'яднаў вакол сябе сотні рабочых, служачых, студэнтаў, інтэлігентаў і нават школьнікаў.

Першым і адным з галоўных накірункаў дзейнасці падпольшчыкаў была антыфашысцкая прапаганда і агітацыя. У многіх месцах акупірава-